

Vabatahtlikud lubadused vastavalt ÜRO Peaassamblee resolutsioonile 60/251

Inimõiguste edendamine ja kaitsmine on Eesti riiklik prioriteet ja Eesti välispoliitika lahutamatu osa. Eesti huvides on õigusriigile ja inimõigustele tuginev multilateraalne reeglitel põhinev maailmakord, mille keskmes on ÜRO ja selle põhikiri, mis on oluline inimõiguste ja demokraatia edendamiseks ja kaitseks. See on Eesti valitsuse prioriteet riigisisest ja rahvusvahelistes suhetes. Eesti rahvusvaheliste jõupingutuste eesmärk on julgeoleku, arengu ja inimõiguste tugevdamine maailmas. Nende püüdluste ühe osana kandideerib Eesti ÜRO Inimõiguste Nõukogu liikmeks perioodiks 2026–2028, et osaleda veelgi aktiivsemalt nõukogu töös inimõiguste edendamisel. Eesti oli Inimõiguste Nõukogu liige aastatel 2013–2015. Eesti prioriteetsed teemad eelmise liikmesuse ajal olid soolise võrdõiguslikkuse edendamine, naiste, laste ja põlisrahvaste õiguste ning arvamus- ja sõnavabaduse kaitse ja edendamine.

Eesti on alati olnud tõhusa multilateraalsuse ja universaalsete väärtuste toetaja. Järgisime neid põhimõtteid ÜRO Julgeolekunõukogu valitud liikmena aastatel 2020–2021 ja Inimõiguste Nõukogu liikmena aastatel 2013–2015.

Eesti toetab ÜRO inimõigustega tegelevaid asutusi ja inimõiguste peavoolustamist ÜRO tegevuses tervikuna. Eesti on pühendunud nende eesmärkide täitmisele, milles kajastuvad kõigi inimõiguste universaalsus, jagamatus ja vastastikune seotus, nagu on sätestatud inimõiguste ülddeklaratsioonis ja teistes vastuvõetud olulistest lepingutes. Eesti arvates täidab Inimõiguste Nõukogu jätkuvalt ÜRO liikmesriikide eesmärki edendada inimõigusi ning käsitleda inimõiguste rikkumisi ja vastutusele võtmist ning seetõttu toetab Eesti Inimõiguste Nõukogu ning selle mehhanisme. Eesti arvates peaks Inimõiguste Nõukogu suutma õigeaegselt ja vastutustundlikult reageerida inimõiguste rikkumistele, kuid ühtlasi edendada ja arendama rahvusvahelist õigust inimõiguste alal.

Eesti toetab inimõiguste ülemvoliniku büroo tööd ning on esitanud alalise kutse kõikidele ÜRO eriprotseduuridele. Eestit on regulaarselt külastanud mitmed eriraportöörid ning Eesti on päringutele ja tehtud soovitudele alati positiivselt vastanud. Eesti hindab kõrgelt liikmesriikide ja teiste sidusrühmade võimalust panustada erimenetluste ja eriraportööride töösse ja järeldustesse ning neist omakorda kasu saada.

Eesti osaleb aktiivselt ÜRO inimõigusinstitutsioonide töös, nii Inimõiguste Nõukogu kui ka peaassamblee 3. komitee istungitel. Eesti eksperdid on töötanud mitmesugustes ÜRO kehamites, olles ÜRO Lastefondi (UNICEF) täitevkomitee liige, naiste saatuse komisjoni asejuht, naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise komitee liige, ÜRO õpetaja elukutse kõrgetasemelise töörühma kaasjuht, ÜRO kõrgetasemelise juhtrühma „Iga naine, iga laps“ (EWEC) kaasjuht ning Interneti haldamise foorumi (IGF) juhtpaneeli liige. Eesti oli 2016. aastal ÜRO Peaassamblee 78. istungi asepresident ja UNICEFi täitevnõukogu president.

Eesti on ratifitseerinud olulisemad rahvusvahelised inimõiguste lepingud ning toetab tugevalt nende konventsioonide ja fakultatiivprotokollide rakendamist. Eesti on alustanud riigisiseseid toiminguid, et ühineda ka kõigi isikute sunniviisilise kadumise eest kaitsmise rahvusvahelise konventsiooni, naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni fakultatiivprotokolliga ja lapse õiguste konventsiooni fakultatiivprotokolliga.

Eesti osaleb ÜRO inimõiguste universaalses korralises ülevaatuses (UPR), mis toimus viimati 2021. aastal. Eesti on teinud koordineeritud jõupingutusi, et viia ellu selle menetluse raames vastu võetud soovitud soovitused, ning esitanud vahearandeid. Eesti arvates on ÜRO universaalne inimõiguste korraline läbivaatus hea vahend inimõiguste edendamiseks ja kaitsmiseks ning Eesti osaleb ka edaspidi aktiivselt UPR`l aruteludes.

Eesti jätkab regulaarsete aruannete esitamist inimõigusi käsitlevate õigusaktide rakendamise kohta ning jagab lepingukehamite järeldusi ja soovitusi Eesti asjaomastele ametiasutustele, valitsusvälistele organisatsioonidele ja avalikkusele.

Euroopa Nõukogu liikmena on Eesti mitme regionaalse inimõiguslepingu osaline ja allub Euroopa Inimõiguste Kohtu jurisdiktsioonile.

Eesti eraldab 1,3 miljoni elanikuga väikeriigina regulaarselt raha mitmele ÜRO programmile ja erinevatele fondidele, mille eesmärk on edendada ja kaitsta inimõigusi, nagu ÜRO Inimõiguste ülemvoliniku büroo, ÜRO Lastefond, ÜRO Arenguprogramm, ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Amet, ÜRO Põlisrahvaste Fond, ÜRO peasekretäri esiesindaja laste ja relvastatud konflikti küsimuses. Lisaks regulaarsetele vabatahtlikele annetustele on Eesti sihipäraselt toetanud humanitaarkriiside ohvreid, keskendudes kõige haavatavamas olukorras olevatele inimrühmadele, iseäranis lastele ja naistele. Eesti toetab tugevalt ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo (OHCHR) tööd ning Eesti arvates on büroo tegevus inimõiguste edendamisel ja kaitsmisel kogu maailmas äärmiselt oluline. Eesti toetab OHCHRi tegevust ka edaspidi.

Eesti tunnistab iga inimese loomupärast väärikust ning iga inimese õigust kasutada täiel määral kõiki inimõigusi ilma igasuguse diskrimineerimiseta. Tänu Eesti läbipaistvale (e)-valitsemisele ja tihedale koostööle kodanikuühiskonnaga, saame end rahvusvahelisel areenil esitleda avatud valitsemise eeskujuna, mis aitab kaasa inimõiguste rakendamisele. Lisaks meie enda digitaalsele eduloole jätkab Eesti teiste riikide toetamist nende üleminekul tugevale digitaalsele ühiskonnale.

Kodanikuühiskonna roll ja koostöö on inimõiguste edendamise ja kaitse lahutamatu osa nii riiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil. Õiguskantsleril, kes täidab riikliku inimõigusinstituutsiooni ülesandeid, vabaühendustel, sealhulgas paljudel naisõigusorganisatsioonidel, on meie ühiskonnas tähtis roll.

Eesti inimõigusdiplomaatia on olnud järjepidev ja püsinud sarnasel kursil aastakümneid, keskendudes soolise võrdõiguslikkuse edendamisele, naiste, laste õiguste ja sõnavabaduse kaitsele; inimõiguste kaitsele digikeskkonnas; sõltumatu kodanikuühiskonna, õigusriigi ja demokraatia põhimõtete järgimisele, samuti karistamatuse vastu võitlemisele. Eesti arvates tuleks tagada kõige raskemate kuritegude toimepanijate vastutusele võtmine, kuna need ohustavad rahu, julgeolekut ja heaolu maailmas. Eesti hindab kõrgelt Rahvusvahelise Kriminaalkohtu rolli kuritegude tõhusa menetlemise tagamisel.

Tõhusa mitmepoolsuse ja universaalsete väärtuste ning rahvusvahelisele õigusele tugineva reeglitel põhineva maailmakorra toetajana esitab Eesti järgmised vabatahtlikud lubadused.

Lubame seista tugeva multilateraalse inimõiguste süsteemi eest

- Jätkame inimõiguste tõhusa koordineerimise ja peavoolustamise edendamist kogu ÜRO süsteemis.
- Teeme koostööd kõigi riikidega, et edendada ja kaitsta kõigi inimeste inimõigusi. Hindame kõrgelt avatud ja ausat suhtlemist ja dialoogi.
- Toetame Inimõiguste Nõukogu riigipõhiste olukordade ja inimõiguste rikkumiste käsitlemisel. Töötame selle nimel, et säilitada nõukogu rolli foorumina, kus peetakse dialoogi temaatiliste inimõigusküsimuste üle.
- Toetame ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo sõltumatust. Töötame selle nimel, et tugevdada ja toetada Inimõiguste Nõukogu ja selle mehhanisme.
- Jätkame oma vabatahtlikku panust OHCHRi töösse ning toetame ÜRO inimõiguste mehhanismide jätkusuutlikku ja prognoositavat rahastamist.

- Jätkame jõupingutusi, et tagada inimõiguste universaalse korralise läbivaatuse tõhus toimimine ning toetame jõupingutusi, et selle soovitusi riiklikult rakendataks ja tugevdataks selle järelmeetmeid.
- Järgime alati avatud ja sõltumatu kodanikuühiskonna põhimõtteid, julgustame aktiivset kodanikuühiskonna osalust, seisame läbipaistva poliitika kujundamise eest ning edendame dialoogi erinevate sidusrühmade ja juhtimistasandite vahel.

Laste õiguste kaitse ja edendamine

- Jätkame laste õiguste kaitsmist ja edendamist kõigil rahvusvahelistel foorumitel.
- Toetame algatusi, mille eesmärk on kaotada kõik lastevastase vägivalla vormid, eelkõige seksuaalse ärakasutamise ja seksuaalse kuritarvitamise ning kahjulike tavade lõpetamiseks.
- Järgime rahvusvahelist õigust, et kaitsta sõja- ja konfliktiolukordades elavate laste õigusi, sealhulgas tagada ohutu hariduse järjepidevus relvakonfliktide ajal.
- Suurendame ühiseid jõupingutusi laste õiguste kaitsmiseks digikeskkonnas.
- Toetame õigust õiglasele ja kaasavale haridusele, pöörates erilist tähelepanu tüdrukutele.
- Edendame laste ja noorte osalemist otsuste tegemise protsessis.
- Toetame lapse õigustega tegelevaid erimenetlusteks volitatud esindajaid, laste ja relvakonfliktide peasekretäri eriesindaja bürood, peasekretäri eriesindajat lastevastase vägivalla küsimustes, ÜRO lapse õiguste komiteed, UNICEFi ja ÜRO tütarlaste haridusalgatust (UNGEI).
- Eesti valitsus on võtnud endale kohustuse jätkata alaealiste justitsüsteemi rakendamist kooskõlas lapse õiguste konventsiooniga.

Inimõiguste kaitse digikeskkonnas

- Aitame kaasa inimõiguste standardite väljatöötamisele uute ja esilekerkivate tehnoloogiate valdkonnas, edendades inimõigustel põhinevat arusaama digitaliseerimisest ning seistes demokraatlike põhimõtete ja õigusriigi põhimõtete eest.
- Tegeleme digitaalsete väljakutsetega ning toetame kaasavat, avatud, ohutut, turvalist ja inimkeskset digitaalset tulevikku kõigile.
- Toetame ja kaitseme põhimõtet, et samad õigused, mis on tagatud internetist väljaspool, on tagatud ka internetis.
- Toetame ühise digiühiskonna arengut, mis toetub ÜRO põhikirja, ÜRO tegevuskava 2030 ja inimõiguste ülddeklaratsiooni põhimõtetele.
- Toetame algatusi, mis aitavad vähendada digitaalset lõhet, suurendades kaasavat poliitikat, investeringuid ja kõigi naiste ja tüdrukute ning puuetega inimeste digioskusi.
- Taotleme tugevamat ja süstemaatilisemat koostööd sidusrühmade vahel, et kõrvaldada tõkked, mis takistavad tüdrukute ja naiste täielikku osalemist digitaalvaldkonnas. Lubame tegeleda diskrimineerimisel ja eelarvamusel põhineva riskiga tehisintellektisüsteemide toimimises ja mõjus ning parandada soolist tasakaalu kõigis tehisintellektiga seotud tegevustes.
- Edendame avatud, kaasavat, mitut sidusrühma hõlmavat, läbipaistvat ja vastutustundlikku interneti haldamist ning internetivabadust.
- Julgustame ettevõtteid käituma vastutustundlikult inimõiguste, seal hulgas kasutajaandmete ja privaatsuse austamisel ja inimõiguste hoolsuskohustuse täitmisel, sealhulgas digitaalses kontekstis.

Meediavabaduse kaitsmine

- Kaitseme ja edendame sõnavabadust, meediavabadust internetis ja sellest väljaspool, juurdepääsu teabele ning võitleme tsensuuri vastu.
- Kaitseme ja edendame õigust eraelu puutumatusel, kogunemis- ja ühinemisvabadust, õigust osaleda poliitilises ja avalikus elus, õigust õiglasele kohtupidamisele ja mittediskrimineerimisele.
- Kaitseme ja edendame inimõiguste kaitsjate, ajakirjanike, meediatöötajate ja teiste kodanikuühiskonna osaliste õigusi, et tagada turvaline ja soodustav keskkond ning parandada nende võimalust kasutada vabalt kõiki inimõigusi ilma ahistamise ja kättemaksuta.
- Toetame sõltumatuid meediaväljaandeid ja juurdepääsu mitmekülgsele teabele.
- Jätkame võitlust desinformatsiooni levitamisega, pahatahtliku mõjutustegevuse paljastamist ja meediapädevuse taseme parandamist, et suurendada meediavabadust.
- Keskendume vihakõne ja soolise vägivalda vastu võitlemisele internetis ja väljaspool interneti.

Sooline võrdõiguslikkus ja naiste mõjuvõimu suurendamine

- Edendame soolist võrdõiguslikkust ja töötame selle nimel, et tagada kõigile naistele ja tüdrukutele kõigi inimõiguste kaitse ning tugevdame soolise võrdõiguslikkuse peavoolustamist ÜRO poliitikameetmetes ja programmides.
- Aitame kaasa naiste ja tüdrukute vastu suunatud diskrimineerimise, vägivalda, sealhulgas kahjulike tavade ja ahistamise kõikide vormide kaotamisele nii internetis kui ka väljaspool seda.
- Kaasame mehi ja poisse soolise võrdõiguslikkuse edendamisse ning kaasame mehi ja poisse naiste- ja tüdrukutevastase vägivalda ennetamisse ja sellele reageerimisse.
- Edendame naiste täielikku, võrdset, tähendusrikast osalemist ja juhtimist kõigil otsustusprotsesside tasanditel.
- Seisame naiste majandusliku mõjuvõimu suurendamise, soolise palgalõhe kaotamise ning soolise võrdõiguslikkuse edendamise eest majapidamis- ja hoolduskohustustes.
- Jätkame kõigi asjaomaste sidusrühmade toetamist ja kaasamist seksuaal- ja reproduktiivtervise ja õiguste austamise edendamisel ning mittediskrimineerivale ja igakülgsele seksuaalharidusele juurdepääsu parandamisel, et parandada noorte heaolu.
- emade ennetatava suremuse ja haigestumuse ning inimõigusi käsitleva tervikliku resolutsiooni kaasjuhina.
- Toetame mandaati, mis on antud ÜRO naiste õiguste agentuurile (UN Women) ja peasekretäri eriesindajale konfliktidega kaasneva seksuaalse vägivalda küsimustes.
- Viime ellu naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava.
- Rakendame Pekingi deklaratsiooni ja tegevusplatvormi ning säästva arengu tegevuskava aastaks 2030.
- Jätkame 2023. aastal toiduga kindlustatuse komisjonis heaks kiidetud soolise võrdõiguslikkuse ning naiste ja tüdrukute mõjuvõimu suurendamise vabatahtlike suuniste levitamist, kasutamist ja kohaldamist toiduga kindlustatuse ja toitumise kontekstis.
- Jätkame vabatahtlikku toetust agentuurile UN Women ning peasekretäri eriesindajale konfliktidega kaasneva seksuaalse vägivalda küsimustes, õigusriigi põhimõtete ja seksuaalse vägivalda ekspertide meeskonnale, ÜRO Rahvastikufondile (UNFPA) ja ÜRO poliitiliste ja rahutagamisasjade osakonnale.

Inimõigustel põhinev kliimategevus

- Kindlustame seost kliimamuutuste ning Pariisi kokkuleppe preambulis sätestatud inimõigustega seotud kohustuste austamise, edendamise ja arvestamise vahel.
- Suurendame üldsuse teadlikkust ja osalemist keskkonnaalaste otsuste tegemises, et anda üksikisikutele ja kogukondadele võimalus oma keskkonda positiivselt mõjutada ja säästvale arengule kaasa aidata.
- Tähtsustame soolist võrdõiguslikkust rohepöördes ja toetame algatusi, mis parandavad naiste võimalusi osaleda puhta tehnoloogia projektides, integreerides ja kaasates samal ajal inimõigustega seotud põhimõtted riigisisestesse kliimamuutustega seotud õigusaktidesse.

Vastutus ja tõhus vastutusele võtmine kõige raskemate rahvusvaheliste kuritegude eest

- Jätkame aktiivset tööd karistamatuse lõpetamiseks rahvusvahelise õiguse kohaselt kõige raskemaks peetavate kuritegude eest ning tegeleme selliste kuritegude ohvrite ja ellujäänute olukorraga.
- Ratifitseerime Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi artikli 8 muudatused.
- Jätkame oskusteadmiste ja rahalise toetuse pakkumist Rahvusvahelisele Kriminaalkohtule, prokuratuurile, julgeoleku erifondile ja ohvrite sihtfondile.
- Toetame Rahvusvahelise Kriminaalkohtu tööd ja mandaati jõhkrate kuritegude toimepanijate vastutusele võtmisel ja ohvritele õigluse tagamisel.

Lubame seista selle eest, et:

- toetame algatusi, mis aitavad kaasa rahvusvahelistele, piirkondlikele ja riiklikele jõupingutustele võitluses rassismi, rassilise diskrimineerimise, ksenofoobia ja sellega seotud sallimatuse vastu;
- toetame ja edendame algatusi, mille eesmärk on tagada õigus piisavale toidule ja toiduga kindlustatus;
- edendame inimõigust veele ja kanalisatsioonile ning tunnustame, et puhas joogivesi ja kanalisatsioon on kõigi inimõiguste kasutamiseks hädavajalikud;
- suurendatakse puuetega inimeste õigusi ja töötame selle nimel, et tagada nende osalemine kõigil tasanditel, avalikus ja eraelus ning seltside tegevuses teistega võrdsetel alustel;
- edendame usu- ja veendumusvabadust, õigust muuta usku või veendumusi ja õigust olla ilma usuta;
- osaleme võrdsete õiguste koalitsiooni töös ja tugevdame riikidevahelist koostööd LGBTIQ+ õiguste edendamisel;
- toetame surmanuhtluse kaotamist kogu maailmas;
- toetame ja edendame põlisrahvaste õigusi kõigis maailma piirkondades;
- kaitseme vähemuste hulka kuuluvate isikute õigusi vastavalt kehtivatele rahvusvahelistele normidele ja standarditele.

Eesti peab Inimõiguste Nõukogu mitmepoolse süsteemi nurgakiviks ning soovib saada selle liikmeks, et tugevdada universaalsete inimõiguste austamist kõigi jaoks.